

Jubileum nejstarších obcí na Zlínsku a Uherskohradištsku

(875. výročí zmínky v listině biskupa Jindřicha Zdíka z r. 1141)

V letošním roce uplynulo 875 let od okamžiku, kdy jméno některých obcí na Moravě bylo vůbec poprvé zaznamenáno v písemných pramenech. Tímto dokumentem je známá listina olomouckého biskupa Jindřicha Zdíka († 1150) z roku 1141 (ve starší literatuře byl uváděn letopočet 1131), jež je soupisem majetku této diecéze.

Jména vesnic, uvedených v této listině jako příslušenství tzv. arcijáhenských kostelů, vypovídají vcelku věrně o faktickém stavu osídlení Moravy po zániku Velkomoravské říše (906/907) a v „temném“ 10. století, kdy o Moravě nemáme téměř žádné informace. Není rovněž bez zajímavosti, že mezi těmito jmény nacházíme i vesnická sídla, nově vzniklá či přetrvávající ze starší doby, v katastru někdejších center Velkomoravské říše. Patří sem jak Mikulčice u Hodonína (předpokládané „hlavní město“ knížete Rostislava), tak i známý velkomoravský „Velehrad“ (= Veligrad) v katastru Starého Města u Uh. Hradiště („hlavní město“ knížete Svatopluka I.), či další „Veligrad“ poblíž Brna – v místech staroslovanského hradiště Staré Zámky u Líšně.

Díky archeologickým nálezům z 19. a 20. století můžeme spolehlivě doložit, že velká část regionu Uherskohradištska patřila k centrální oblasti Velké Moravy, a tedy ke starému sídelnímu území. Nejinak tomu bylo i na periférii tohoto regionu, třebaže katastry některých dnešních obcí jsou situovány do vyšších poloh než sídla ležící přímo na břehu řeky Moravy (300-400 metrů nad mořem). Jedná se o povodí Olšavy na Uherskohradištsku, jakož i řek Vlára a Dřevnice na Zlínsku. Prokazatelně předkolonizačního stáří je řada obcí v okolí Vizovic, Val. Klobouk, Slavičína i Luhačovic.

Stav osídlení na teritoriu centrálního území Velkomoravské říše (Olomoucko, Přerovsko, Uherskohradištsko, Brněnsko, Znojensko) po jejím zániku a v počátcích začleňování Moravy do rámce Českého státu za Boleslavovců zachycuje již zmíněná listina z roku 1141. Jsou v ní uvedena jména vesnických sídel (archeolog V. Hrubý při průzkumu širšího území Staroměstska zjistil i několik současných sídlišť v katastru téže obce), jež existovala v období mezi zánikem Velkomoravské říše (poč. 10. století) a mongolsko-kumánským vpádem na Moravu (1241-1253). Mnohé z těchto vesnic zanikly buď v polovině 13. století, nebo v některé z dalších vln pustnutí (husitské války, česko-uherská válka, třicetiletá válka).

Listina biskupa Zdíka z r. 1141 zaznamenává na Zlínsku tento majetek kostela v *Přerově* (jsou to buď celé vesnice, nebo jejich části vyjádřené počtem popluzí): Dluhonice u Přerova (dnes součást Přerova), Tučapy u Holešova, Újezdec u Přerova, (Horní) Moštěnice u Přerova, Tršaly u Přerova, Pacetluky u Holešova, Zahnašovice u Holešova, Provice (zanikla v neznámé poloze), Roštění u Holešova, Kostelec u Holešova, *Tlumačov* („Na telmacoue“) na Zlínsku, *Tečovice* („Cetisouicih“) na Zlínsku, *Otrokovice* („Otrocouicih“) na Zlínsku, Turovice u Dřevohostic, Kladeruby u Kelče na Valašskomeziříčsku, Pačlavice u Zdounek, *Břez[ová]* („Vbreza“) na Napajedelsku (zanikla), Pařizovice (zanikla v neznámé poloze), Kunkovice u Zdounek, Hlubčice (zanikly v neznámé poloze), Býškovice u Bystřice pod Hostýnem,

Litenčice u Zdounek, Rozkutice (zanikly v neznámé poloze), Černčín u Bučovic, Nesovice u Bučovic, Hlubočany (zanikly v neznámé poloze), Srbce u Kojetína a Rohozov (zanikl v neznámé poloze).

K majetku kostela ve *Spytihněvi* patřily tyto vesnice: Jarohněvice u Kroměříže, Kostelec u Kyjova, *Rusov* („Rusou“) na Uherskohradištsku (zanikl), *Velehrad* („Veligrad“) u Uh. Hradiště (= Staré Město), *Prakšice* („Praxici“) u Uh. Brodu, troje *Biskupice* („Biscupici“) u Luhačovic (z nich dvojce zanikly), *Zablacany* („Zablacaz“) u Polešovic (zanikly), *Nesatice* („Nesaticih“) na Uherskohradištsku (zanikly), *Stříbrnice* („Zrebrnicah“) u Uh. Hradiště, *Tučapy* („Tucapi“) u Stříbrnic, *Břestek* („Prestaz“) u Buchlovic, *Kostelany* nad Moravou („Kostelaz“) u Uh. Hradiště, Cetechovice u Zdounek, *Žerákovice* („Siracouicih“) na Uherskohradištsku (zanikly), Divoky u Zdounek, Soběhřiby (zanikly v neznámé poloze), Ohnišťkovice (zanikly někde u Kvasic), Lubná u Kroměříže, Kvasice u Kroměříže, Bělov u Kvasic, Hýsly u Kyjova, *Vasily* („Vazile“) na Slavičínsku (zanikly u Rudimova), *Ořechov* („Orechouem“) u Polešovic na Uherskohradištsku, (Uherský) *Brod* („Na brode“), (Velký) *Ořechov* („Orechouem“) u Uh. Brodu, *Opatovice* („Opatouicih“) u Luhačovic (zanikly), *Mladotice* („Mladotici“) na Slavičínsku (splynuly se Slavičínem), *Sobnov* („Sobnou“) na Slavičínsku (zanikl), Uněradice (zanikly v neznámé poloze) a Oznice u Val. Meziříčí.

V případě obou soupisů vesnic jsou lokality na Zlínsku a Uherskohradištsku pro potřeby tohoto článku vyznačeny kurzívou a v závorce je uveden původní, latinský název. Zajímavostí je, že hranice okrsků obou arcijáhenských kostelů se „překrývají“, např. na Přerovsku či Kroměřížsku, a vesnice jsou řazeny „na přeskáčku“. Názvy některých lokalit mají spíše podobu pomístních jmen, a to např. u Tlumačova („Na telmacoue“), Uherského Brodu („Na brode“) či u Lubné na Kroměřížsku („Nalubney“).

Ze všech uvedených vesnic, které v průběhu středověku na tomto teritoriu zanikly, se archeologům zatím podařilo identifikovat a prozkoumat pouze jedinou – Zablacany u Polešovic. Zásluhou archeologa R. Snášila z uherskohradištského muzea tak byly získány cenné doklady o způsobu života obyvatel jedné z mnoha předkolonizačních vsí z původního centrálního území Velké Moravy („staré Moravy“).

Na řadě lokalit na Slavičínsku a v okolí Bojkovic prováděl v 80. a 90. letech 19. století archeologický průzkum učitel a uherskobrodský rodák J. Kučera (1860-1919). Na jeho výsledky navázali v 50. letech 20. století někteří amatérští archeologové ze Slavičina a Val. Klobouk. Systematický výzkum zde však nikdy proveden nebyl a tento stav trvá dodnes. Přitom právě na Slavičínsku se můžeme dočkat překvapivých nálezů, které zatím stále ještě čekají na svého objevitele.

9. 10. 2016

PhDr. Rostislav Janošík